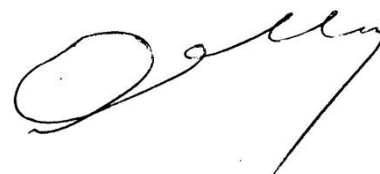


МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ  
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ВНУТРІШНІХ СПРАВ



**БІЛЕНКО ОЛЕКСАНДР АНАТОЛІЙОВИЧ**

УДК 342.9:179

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ЗАСТОСУВАННЯ  
ЗАКОНОДАВСТВА ПРО АДМІНІСТРАТИВНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ  
ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З КОРУПЦІЄЮ В УКРАЇНІ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;  
фінансове право; інформаційне право

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня  
кандидата юридичних наук

Дніпро – 2021

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Дніпропетровському національному університеті імені Олеся Гончара, Міністерство освіти і науки України.

**Науковий керівник –**

доктор юридичних наук, професор

**Соколенко Ольга Леонідівна,**

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара,  
декан юридичного факультету.

**Офіційні опоненти:**

доктор юридичних наук

**Дніпров Олексій Сергійович,**

Офіс Президента України,  
керівник Апарату;

кандидат юридичних наук

**Могілевська Людмила Геннадіївна,**

Харківський національний університет внутрішніх справ,  
старший викладач кафедри правоохоронної діяльності  
та поліцейстики.

Захист відбудеться 09 квітня 2021 року о 09-00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 08.727.02 Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ за адресою: 49000, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26.

З дисертацією можна ознайомитись у загальній бібліотеці Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ (м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26).

Автореферат розіслано 05 березня 2021 року.

**Учений секретар  
спеціалізованої вченої ради**



**В.С. Березняк**

## ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

**Актуальність теми.** Сьогодні Україна чітко позиціонує себе як учасницю європейської демократичної спільноти. Прагнення щодо входження до складу Європейського Союзу на правах рівноправного учасника вимагає успішної реалізації цілої низки системних реформ та подолання ключових проблем. Однією з найважливіших з них, що потребують вирішення на державному рівні, є проблема корупції. На превеликий жаль, саме висока толерантність до корупції зумовлює існування багатьох інших проблем в Україні. Можна впевнено вести мову про проблему корупції не лише в національних масштабах, а й на світовому рівні. Корупція як складне наддержавне явище вимагає пошуку адекватних правових засобів протидії, що мають поєднувати світовий досвід та вітчизняні надбання. Таким чином, ефективна протидія корупції має ґрунтуватися на органічному поєднанні окремих елементів та засобів антикорупційного спрямування. Незважаючи на багатоманітність проявів, корупція доволі часто відображається у статистичних матеріалах та аналітичних довідках як монолітне утворення, що не дозволяє визначити найбільш та найменш проблемні моменти.

Так, за даними дослідження «Індекс сприйняття корупції-2019», проведеного Transparency International Ukraine, Україна отримала у 2019 році 30 балів зі 100 можливих. Відповідні показники свідчать про 126 місце зі 180 країн, де поруч з Україною у рейтингу перебувають Киргизстан, Азербайджан та Джибуті. Порівняно із сусідніми державами, показники є кращими лише за Росію (28 балів, 137 місце). Натомість Польща отримала 58 балів та 41 місце, Словаччина – 50 балів та 59 місце, Білорусь – 45 балів та 66 місце. Лідерами у рейтингу є Нова Зеландія та Данія, які набрали по 87 балів. Примітно, що 8 з 10 країн у першій десятці є представницями Західної та Північної Європи.

Маючи за орієнтир досягнення європейських демократій, варто зупинитися на тому, що протидія корупції має враховувати як кримінально-правовий, так і адміністративно-правовий аспекти. Насамперед це пояснюється різною природою кримінальної та адміністративної відповідальності, а також необхідністю зважати на специфіку протидії корупції на всіх стадіях – від нормативного врегулювання до правозастосування. Найбільше уваги вітчизняний законодавець приділяє саме кримінальним стягненням та заходам стримування, що кореспондується із положеннями Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією (ETS 173) Ради Європи від 27.01.1999 № ETS173. Водночас стійке збільшення кількості правопорушень, пов'язаних з корупцією, попри їх невелику питому вагу у масиві всіх учинених адміністративних правопорушень, підтверджує

латентність та поширення проявів корупції в Україні.

Дослідженню явища корупції та правових механізмів протидії її проявам займалися такі фахівці з права, як В.Б. Авер'янов, О.М. Бандурка, К.В. Берднікова, О.О. Гейц, Є.В. Глушко, І.П. Голосніченко, О.С. Дніпров, В.А. Завгородній, О.В. Клок, Т.С. Курило, В.І. Литвиненко, А.А. Манжула, М.І. Мельник, Л.Г. Могілевська, Е.С. Молдован, Г.О. Омельченко, О.О. Онищук, В.В. Плиска, А.А. Приходько, Ю.В. Рум'янцев, О.Л. Соколенко, Д.М. Стародуб, Т.М. Супрун, В.А. Суханов, О.В. Ткаченко, М.Л. Хавронюк, С.О. Шатрава, О.С. Юнін та багато інших.

Поряд із вагомим науковим доробком реалізація Україною євроінтеграційних прагнень вимагає пошуку нових підходів щодо протидії корупції, зокрема у частині застосування норм про адміністративну відповідальність. Комплексних монографічних досліджень, спрямованих на розкриття особливостей застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні як цілісного механізму, не здійснювалося. Позиція щодо сутності і змісту адміністративно-правового механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією, в Україні не була достатньою мірою представлена у працях вітчизняних вчених.

Можна із впевненістю вести мову про те, що недоліки, властиві чинному Кодексу про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) в аспекті правозастосування, стосуються також сфери протидії корупції. Все це обумовлює необхідність ґрунтовного дослідження правових засобів застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією, як цілісного механізму.

Варто звернути увагу на дослідження К.В. Ростовської «Адміністративно-правові основи державної антикорупційної політики в Україні» (Дніпро, 2019), яке відрізняється прогресивністю погляду на проблеми сучасної антикорупційної політики, проте його наукові положення стосуються сутності адміністративно-правових основ антикорупційної політики в Україні. У роботі Б.М. Обідника «Адміністративно-правові засади запобігання корупції в Україні: антикорупційна освіта» (Київ, 2019) розкрито особливості адміністративно-правових засад діяльності спеціально уповноважених суб'єктів у сфері запобігання корупції. Дослідження А.М. Давидюка «Правове забезпечення публічного адміністрування у сфері виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» (Тернопіль, 2020) стосується з'ясування сутності, змісту, напрямків реалізації інституційного механізму виявлення, розшуку та управління арештованими активами, одержаними від корупційних та інших злочинів.

Пропоноване дослідження стосується насамперед правозастосування у протидії корупції як цілісного явища та розкриває сутність і зміст відповідного механізму, його складові елементи та стадії реалізації, а також перспективи подальшого удосконалення й оптимізації для забезпечення максимальної ефективності. Наведеними обставинами обумовлено актуальність і вибір теми дисертаційного дослідження.

**Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.** Роботу виконано відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015, Пріоритетних напрямків розвитку правової науки на 2016-2020 рр., затверджених постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 03 березня 2016 р., та Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 рр., затвердженої Указом Президента України від 20 травня 2015 р. № 276.

**Мета і задачі дослідження.** *Мета* дослідження полягає у визначенні поняття, змісту та особливостей адміністративно-правового механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні, з виробленням пропозицій та розробкою науково-обґрунтованих пропозицій щодо його вдосконалення.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких *задач*:

- визначити корупцію як транснаціональний феномен сучасного суспільства;
- розкрити генезу адміністративно-правового механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні;
- охарактеризувати сучасні наукові підходи до розуміння сутності адміністративно-правового механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні;
- сформулювати мету механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні, а також види та особливості його органічних складових;
- з'ясувати поняття і зміст функціональних складових механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні;
- надати характеристику стадій механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні;
- висвітлити європейські стандарти реалізації механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення,

пов'язані з корупцією;

– обґрунтувати перспективи удосконалення національного законодавства про адміністративну відповідальність у справах, пов'язаних з корупцією;

– розглянути оптимізацію організаційних складових механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні.

*Об'єктом дослідження* є суспільні відносини, що формуються у сфері протидії корупції в Україні.

*Предмет дослідження* – адміністративно-правовий механізм застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні.

**Методи дослідження.** Методологічну основу дисертаційного дослідження становить сукупність загальнонаукових, філософських, спеціальних методів наукового пізнання, застосування яких надало змогу забезпечити досягнення сформульованої мети і виконання поставлених завдань дослідження. За допомогою логіко-семантичного методу визначено поняття вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання та сформульовано поняття корупції як транснаціонального феномену сучасного суспільства (підрозділ 1.1). Історико-правовий метод дозволив розкрити генезу адміністративно-правового механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні (підрозділ 1.2). Проблемно-хронологічний та традиційний (якісний) методи застосовано при вивченні сучасних наукових підходів щодо розуміння сутності адміністративно-правового механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні (підрозділ 1.3). Порівняльно-правовий метод дозволив вивчити європейські стандарти реалізації адміністративних правозастосовчих механізмів за корупційні правопорушення (підрозділ 3.1). Аналіз і синтез використано для характеристики особливостей органічних та функціональних складових механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні (підрозділи 2.1, 2.2) в цілому, а також змісту окремих стадій відповідного механізму (підрозділ 2.3). Соціологічний та статистичний методи використано для узагальнення емпіричних даних роботи (підрозділи 1.3, 3.2, 3.3).

*Науково-теоретичним підґрунтям дослідження* є фундаментальні наукові праці з теорії держави і права, адміністративного, кримінального права, публічного адміністрування та інших наук.

*Нормативною основою дослідження* є Конституція України, підписані і ратифіковані Україною міжнародні документи, національні законодавчі та

підзаконні нормативно-правові акти у сфері протидії корупції. Для розробки пропозицій щодо вдосконалення адміністративно-правового механізму використовувалося антикорупційне законодавство демократичних держав, зокрема, Сполучених Штатів Америки та окремих країн-учасниць Європейського Союзу, досвід яких може бути доцільним для впровадження в Україні.

*Емпіричну базу дослідження* склали аналітичні матеріали МВС України, НАБУ, НАЗК за 2015-2019 роки, статистичні матеріали інших органів виконавчої влади; судова статистика за період 2015-2019 років; судова практика розгляду справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією; рейтинги і звітні матеріали Transparency International, а також публікації у вітчизняних та зарубіжних засобах масової інформації з питань, пов'язаних із підготовкою застосуванням адміністративного антикорупційного законодавства.

**Наукова новизна одержаних результатів.** Дисертація є одним із перших в Україні досліджень адміністративно-правового механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією. На основі проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень і висновків, зокрема:

*уперше:*

- визначено генезу адміністративно-правового механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні, шляхом поділу нормотворчих процесів, які відбувалися в антикорупційній сфері в Україні, на умовні етапи: дорегулятивний, початковий, розвинений та сучасний;

- сформульовано головну мету механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні, як належне врегулювання і забезпечення дії адміністративно-правових норм щодо дотримання прав і свобод учасників провадження у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, процесуального порядку та встановлення об'єктивної істини у таких справах. Визначено зміст органічних складових такого механізму як невід'ємних складових елементів, до яких віднесено адміністративно-правові норми, акти реалізації норм адміністративного права, правові відносини та принципи;

- з'ясовано поняття і зміст функціональних складових механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні, якими є допоміжні елементи, що посилюють ефективність механізму, роблячи його більш дієвим. До функціональних складових механізму віднесено юридичні факти,

правосвідомість, законність, акти тлумачення та акти застосування норм права;

*удосконалено:*

- характеристику стадій механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні, як самостійних груп однорідних дій, що поєднуються спільною метою і послідовно наслідують одна одну, утворюючи та обумовлюючи єдність механізму. Стадіями визначено: 1) встановлення фактичних обставин справи про пов'язане з корупцією правопорушення; 2) встановлення юридичної підстави справи (юридична кваліфікація протиправного діяння згідно з положеннями чинного КУпАП); 3) офіційне казуальне тлумачення норми права, що підлягає застосуванню (здійснюється суб'єктом адміністративної юрисдикції у пов'язаних з корупцією справах); 4) вирішення справи по суті шляхом ухвалення рішення (індивідуального правозастосовного акта) та його документальне оформлення; 5) забезпечення виконання ухваленого рішення;

- сучасне розуміння корупції, що являє собою транснаціональний соціальний феномен, який широко розповсюджений у всьому світі і є характерним як для розвинутих держав, так і для тих, що розвиваються. Масштаби корупції пов'язані із національними особливостями, реальними політичними, соціально-економічними, правовими умовами, які існують у державі;

- шляхи оптимізації організаційних складових механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні, що охоплюють такі напрямки оптимізації: інформаційний, нормативний, інституційний, адміністративно-процедурний (управлінський) та адміністративно-правозастосовний;

*дістало подальшого розвитку:*

- підходи до розуміння сутності адміністративно-правового механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні, що стосуються розгляду такого механізму як самостійного явища, або як складової механізму адміністративно-правового регулювання, що утворює самостійний юридичний механізм дії права в окремих сферах правового регулювання;

- виокремлення європейських стандартів реалізації механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією, що включають, переважно, превентивні заходи й умовно поділені на два блоки: розвинених європейських держав та держав, що перебували у сфері впливу СРСР;

- визначення перспектив національного законодавства про адміністративну відповідальність у справах, пов'язаних з корупцією, які



включають оптимізацію системи суб'єктів протидії корупції в Україні та розробку і прийняття Типової міжвідомчої інструкції «Про порядок здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією».

**Практичне значення одержаних результатів** полягає в тому, що вони можуть бути використані у:

- *науковій діяльності* – для подальших досліджень щодо підвищення ефективності застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні (акт впровадження у наукову діяльність Науково-дослідного інституту публічного права від 28.08.2020);

- *законодавчій діяльності* – для розробки і вдосконалення нормативних актів антикорупційного спрямування (лист Верховної Ради України від 16.11.2020 року № 218);

- *практичній діяльності* – для вдосконалення діяльності суб'єктів правозастосування у сфері протидії корупції в Україні;

- *освітньому процесі* – положення та висновки дисертації використовуються при викладанні навчальних дисциплін «Антикорупційне законодавство України. Відповідальність за корупційні правопорушення», «Кваліфікація адміністративних правопорушень», «Організаційно-правові засади запобігання та протидії корупції» у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ (акт впровадження у навчальний процес Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ від 11.09.2020).

**Апробація результатів дисертації.** Результати дисертаційної роботи доповідалися на міжнародних, всеукраїнських, міжвузівських науково-практичних конференціях: «Сучасний стан і перспективи розвитку держави і права» (Дніпро, 2016); «Актуальні проблеми вітчизняного права» (Дніпро, 2017); «Сучасні правові системи світу в умовах глобалізації: реалії та перспективи» (Київ, 2018); «Теорія і практика сучасної юриспруденції» (Київ, 2018); «Юридична наука України: історія, сучасність, майбутнє» (Харків, 2019); «Актуальні питання та проблеми правового регулювання суспільних відносин» (Дніпро, 2020).

**Публікації.** Основні положення й результати дисертації викладено у тринадцяти наукових публікаціях, з яких: чотири статті у вітчизняних фахових виданнях з юридичних наук, дві статті у зарубіжних юридичних виданнях (Словацька Республіка, Киргизька Республіка), шість тез доповідей, виданих за результатами проведення науково-практичних конференцій, та одна стаття, що додатково відображає результати дисертації.

**Структура та обсяг дисертації.** Робота складається із основної частини (вступу, трьох розділів, які включають дев'ять підрозділів, висновків), списку

використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 216 сторінок, з яких 183 сторінки основного тексту. Список використаних джерел складається із 263-х найменувань і займає 28 сторінок, 4 додатки викладено на 5-и сторінках.

## ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовується актуальність теми дисертації, вказується на зв'язок роботи з науковими планами та програмами; визначаються мета й задачі дослідження, його об'єкт і предмет, використані методи, нормативна основа та емпірична база; основні теоретичні положення, що обумовлюють наукову новизну роботи; визначається практичне значення одержаних результатів та їх апробація.

**Розділ 1 «Розвиток та сучасна парадигма адміністративно-правового механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні»** складається з трьох підрозділів.

У *підрозділі 1.1 «Корупція як транснаціональний феномен сучасного суспільства»* охарактеризовано корупцію як міжнародне явище, якому властиві спільні ознаки та національні особливості.

Стверджується про наявність комплексу загальних ознак, притаманних корупції як глобальному соціальному явищу. Встановлено, що особливістю сучасної корупції у світі є її інституціональний характер, формування корупційних «ланцюжків» і мереж, проникнення в усі сфери державного апарату (судова система, правоохоронні органи, освіта, охорона здоров'я медицина), в результаті чого ставиться під загрозу діяльність публічних інститутів влади і забезпечення національної безпеки. Акцентовано на системному характері корупції в сучасному світі та достатній її поширеності у всіх регіонах країни, на всіх рівнях державної і місцевої влади. Підкреслено, що: поодинокі випадки корупції відносно легко виявити, притягнути до відповідальності винних осіб та запобігти поширенню; за значного поширення корупції її важче контролювати і, відповідно, боротися; коли корупція стає системним явищем й охоплює країну, державні інституції та приватний сектор, громадяни адаптуються до корумпованого шляху вирішення справ і корупція стає способом життя. Системна корупція, будучи складною для подолання, також спричиняє руйнівний вплив на економіку. Типовою ознакою корупції є її латентність. Це зумовлено тим, що, зазвичай, корупція є взаємовигідною, де кожен із суб'єктів корупції має конкретну особисту заінтересованість.

Зроблено акцент на усуненні причин та умов, що сприяють виникненню та поширенню корупції (превенції корупції), оскільки наслідки корупції є досить складними та негативно відбиваються на всіх сферах суспільного життя.

У підрозділі 1.2 «Гене́за адміністративно-правового механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні» проаналізовано генезу даного явища, без якої є неможливим визначення пріоритетних напрямків удосконалення адміністративно-правового механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні.

Запропоновано умовно поділити розвиток адміністративно-правового механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні, на чотири етапи. Першим етапом є дорегулятивний (1991-1995 рр.), що асоціюється зі становленням національного законодавства, відокремленням його норм від радянського законодавства. В даний період відбувається вироблення загальних норм і стратегій розвитку оновленої української держави, відбувається підготовка та прийняття ключових для держави норм. Законодавство щодо застосування норм адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень, пов'язаних з корупцією, відсутнє як і саме поняття «корупція» на законодавчому рівні. Другий етап – початковий (1995-2006 рр.), коли відбуваються перші спроби на законодавчому рівні врегулювати питання притягнення до адміністративної відповідальності осіб за вчинення корупційних діянь, набуває чинності перший антикорупційний закон – Закон України «Про боротьбу з корупцією», який містить склади адміністративних правопорушень за корупційні діяння. Третій етап – розвинений (2006-2014 рр.), що асоціюється із постійними намаганнями законодавця удосконалити окремі питання адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією, що має наслідком протидію громадськості та експертів. Особливістю даного етапу визначено активні нормотворчі процеси, що знайшли власне відображення у новому антикорупційному законодавчому акті. Четвертий – сучасний етап (2014 р. – по т.ч.), що починається з прийняттям у 2014 році сучасного антикорупційного Закону – «Про запобігання корупції», в якому було враховано вимоги міжнародних фахівців до антикорупційного законодавства України і який продовжує вдосконалюватися за рахунок внесення до нього змін і доповнень.

У підрозділі 1.3 «Сучасні наукові підходи до розуміння сутності адміністративно-правового механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в

*Україні»* розглядаються основні наукові підходи щодо розуміння окремих складових досліджуваного адміністративно-правового механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні, що зрештою надало можливість визначити його сутність. Досліджено поняття механізму, правового механізму, механізму правового регулювання, механізму правореалізації, нарешті, механізму правозастосування як самостійного блоку механізму реалізації права.

Зроблено висновок про похідний характер адміністративно-правового механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні, як самостійної частини більш широкого явища механізму реалізації права.

Виокремлено проблеми, притаманні адміністративно-правовому механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні: довготривалість; латентність; витратність; другорядність та неефективність.

**Розділ 2 «Поняття та елементний склад адміністративно-правового механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні»** налічує три підрозділи.

У підрозділі 2.1 *«Органічні складові механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні»* розкрито елементний склад відповідного механізму, до органічних (невід'ємних) елементів якого віднесено: адміністративно-правові норми у сфері запобігання і протидії корупції; акти застосування норм адміністративного права за вчинення пов'язаних з корупцією правопорушень; правові відносини, що виникають у процесі застосування адміністративної відповідальності за пов'язані з корупцією правопорушення; принципи, як основоположні засади функціонування механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність.

Головною метою механізму застосування законодавства за правопорушення, пов'язані з корупцією, визначено належне врегулювання і забезпечення дії адміністративно-правових норм щодо дотримання прав і свобод учасників провадження у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, процесуального порядку та встановлення об'єктивної істини у таких справах.

У підрозділі 2.2 *«Функціональні складові механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні»* стверджується, що функціональні складові механізму являють собою допоміжні елементи, які посилюють ефективність механізму, роблячи його більш дієвим.

Функціональними складовими механізму визначено юридичні факти, правосвідомість, законність, акти тлумачення та акти застосування норм права. Наголошено, що останні з перелічених вище складових уособлюють собою механізм застосування законодавства про адміністративну відповідальність, адже саме акти індивідуальної дії (акти застосування) мають наслідком настання для особи несприятливих наслідків за вчинення пов'язаних з корупцією правопорушень.

З'ясовано ознаки правозастосування, притаманні застосуванню законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією: державно-владний характер; обмеженість компетенцією органу (посадової особи) щодо застосування адміністративно-деліктного законодавства; персоніфікований (індивідуальний) характер дії; визначена процесуальна форма; інтелектуальна діяльність; виключно правовий характер; письмова форма реалізації; винесення постанови у справі виконує роль юридичного факту.

У підрозділі 2.3 «Стадії механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні» розкрито особливості механізму, які проявляються у стадіях його дії.

Наголошено, що механізм застосування законодавства проявляється у діяльності компетентних органів і спрямований насамперед на вирішення конкретної юридичної справи. Беручи за основу критерій ефективності механізму, логічність у виокремленні та взаємонаслідуванні стадій крізь процесуальну (динамічну) площину дозволяє оцінити його від початкової до кінцевої стадії та зробити висновок про ефективність правозастосування в цілому.

Акцентовано увагу, що у більшості наукових праць процес правозастосування завершується вирішенням справи по суті та прийняттям законного рішення. Але крізь призму ефективності механізму застосування антикорупційного законодавства саме по собі оголошення рішення не означає того, що воно буде виконане у належний час і спосіб, а для правопорушника настане несприятливий правовий ефект. Забезпечення виконання прийнятого судом рішення у справі про пов'язане з корупцією правопорушення і свідчитиме про ефективність механізму застосування законодавства у цілому. Відповідно, уваги потребує саме виконання судами рішень у таких категоріях справ про адміністративні правопорушення.

**Розділ 3 «Перспективні напрямки оптимізації механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні»** включає три підрозділи.

У підрозділі 3.1 «Європейські стандарти реалізації адміністративних правозастосовчих механізмів за корупційні правопорушення» звернуто увагу

на досвід європейських держав щодо створення механізмів адміністративної відповідальності за корупційні правопорушення.

Зазначено на важливості не лише імплементації норм західноєвропейського законодавства у національне, але й використанні досвіду зарубіжних держав для створення й успішного застосування механізму протидії корупційним проявам, що є невід'ємною складовою наближення нашої країни до повноправного членства у ЄС як демократичної держави. Корисним і показовим вбачається досвід нових членів ЄС зі Східної Європи, які мали схожі з Україною проблеми, проте спромоглися створити в цілому ефективні механізми протидії політичній корупції в системі публічного управління. Істотною, якщо не основною причиною інтенсивних антикорупційних заходів керівництва цих країн у досліджуваному питанні стала перспектива вступу до ЄС.

Проблема корупції на сьогодні день існує у кожній державі і становить однакову загрозу як для розвинутих країн зі сталою економікою, так і для країн, що переживають економічну кризу. Виходячи з цього, вироблено певні закономірності використання конкретних механізмів протидії корупційним явищам, зважаючи на історичне, культурне та економічне становище конкретної країни чи регіону.

У підрозділі 3.2 *«Перспективи удосконалення національного законодавства про адміністративну відповідальність у справах, пов'язаних з корупцією»* досліджено сценарії новел у законодавстві, які з різних позицій вбачаються доцільними для впровадження.

Аналіз антикорупційних нормативно-правових актів свідчить, що всі вони мають спільний підхід щодо відповідальності за корупційні правопорушення. Однак ці принципи дещо змінювались впродовж розвитку антикорупційного законодавства, так само як і поняття та особливості трактування окремих корупційних правопорушень.

Акцентовано увагу на тому, що спроба охопити всі суспільні відносини, де потенційно можуть виникнути адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, спричинила створення низки органів, повноваження яких перетинаються. На основі цього обґрунтовано доцільність уточнення та оптимізації повноважень суб'єктів протидії корупції. Зазначено на доцільності кодифікації антикорупційних норм.

Наголошено на необхідності розробки та прийняття Типової міжвідомчої інструкції *«Про порядок здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією»*.

У підрозділі 3.3 *«Оптимізація організаційної складової механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні»* проаналізовано напрямки

оптимізації організаційної складової механізму, адже злагоджена робота всіх компетентних органів влади з протидії корупційним проявам створює вельми несприятливі умови для поширення корупції.

Сформовано власне бачення змісту рівнів, які формують структуру адміністративно-правового механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією, а саме: інформаційний, нормативний, інституційний, адміністративно-процедурний (управлінський) та адміністративно-правозастосовний напрями.

Наголошено на багатовекторності перспектив оптимізації організаційної структури механізму, що дозволяє комплексно поліпшити його елементи.

Запропоновано та обґрунтовано доцільність ліквідації НАЗК та створення на його основі структурного підрозділу НАБУ з аналітичними функціями та правозастосовними повноваженнями в адміністративних справах. Як недолік визначено відсутність на сьогодні у НАБУ повноважень щодо виявлення та документування адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією.

## ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення й нове вирішення наукового завдання щодо визначення сутності та особливостей механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні, а також розроблено науково-обґрунтовані пропозиції щодо його вдосконалення.

У результаті проведеного дослідження сформульовано низку висновків, пропозицій та рекомендацій, спрямованих на досягнення поставленої мети, найбільш суттєвими серед яких є такі:

1. Визначено, що корупція являє собою соціальний феномен, який широко розповсюджений у всьому світі і є характерним як для розвинутих держав, так і для тих, що розвиваються. Масштаби корупції пов'язані із національними особливостями, реальними політичними, соціально-економічними, правовими умовами, що існують у державі. В Україні увага, яка приділяється заходам протидії явищу корупції, слугує індикатором готовності суспільства та держави до боротьби з нею. До визначальних ознак корупції, які притаманні цьому транснаціональному феномену віднесено: а) корупція є цілісним багаторівневим і багатовимірним соціально-правовим явищем; б) корупція має системний характер; в) корупція здебільшого є латентним явищем; г) суб'єктами корупції є широке коло осіб, які належать до публічної сфери; г) корупція відбувається у вигляді підкупу (пасивного або

активного) або у вигляді систематичного незаконного використання владними суб'єктами свого статусу в корисливих цілях; д) корупції властивий поліморфізм проявів; е) метою суб'єктів корупції є передусім незаконне отримання матеріальних та інших благ і переваг, в тому числі немайнового характеру; є) корупція є караним діянням через застосування державою заходів примусу кримінального та адміністративного характеру.

2. Розкрито генезу адміністративно-правового механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні шляхом виокремлення умовних етапів: дорегулятивного, початкового, розвиненого та сучасного. Критерієм виокремлення етапів стали нормотворчі процеси, що відбувалися в антикорупційній сфері в Україні. Аналіз виділених нами етапів яскраво демонструє трансформацію ставлення вітчизняного законодавця до явища корупції: від нівелювання, заперечення його існування, згодом у гіперболічному ставленні та застосуванні заходів боротьби з цим явищем, згодом до визначення необхідності застосування заходів протидії і, нарешті, – до запобігання.

3. Охарактеризовано сучасні наукові підходи до розуміння сутності адміністративно-правового механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні, як самостійного явища та як елементу механізму адміністративно-правового регулювання. Підтримано позицію, що механізм адміністративно-правового регулювання суспільних відносин є ключовим поняттям в теорії адміністративного права, а адміністративно-правовий механізм застосування норм вітчизняного законодавства є похідною (функціональною) складовою окресленого поняття.

Під адміністративно-правовим механізмом застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні, запропоновано розуміти систему правових засобів (організаційно-правових та адміністративно-примусових), що регулюють діяльність уповноважених органів державної влади із застосування норм законодавства про адміністративну відповідальність у разі вчинення суб'єктом правопорушення, пов'язаного з корупцією.

4. Визначено поняття та особливості органічних складових механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні. Органічні складові механізму визначено як невід'ємні його складові, до яких запропоновано включити: адміністративно-правові норми у сфері запобігання і протидії корупції; акти застосування норм адміністративного права за вчинення пов'язаних з корупцією правопорушень; правові відносини, що виникають у



процесі застосування адміністративної відповідальності за пов'язані з корупцією правопорушення; принципи, як основоположні засади функціонування механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність.

5. Розкрито поняття і зміст функціональних складових механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні. Функціональні складові механізму являють собою допоміжні елементи, що посилюють ефективність механізму, роблячи його більш дієвим. До функціональних складових механізму віднесено юридичні факти, правосвідомість, законність, акти тлумачення та акти застосування норм права.

6. Надано характеристику стадій механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні. Під такими стадіями запропоновано розуміти відносно самостійні групи однорідних дій, що поєднуються спільною метою і послідовно наслідують одна одну, утворюючи та обумовлюючи єдність механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією, як динамічної конструкції. Стадіями механізму застосування законодавства про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні, визначено: 1) встановлення фактичних обставин справи про пов'язане з корупцією правопорушення; 2) встановлення юридичної підстави справи (юридична кваліфікація протиправного діяння згідно з положеннями чинного КУпАП); 3) офіційне казуальне тлумачення норми права, що підлягає застосуванню (здійснюється суб'єктом адміністративної юрисдикції у пов'язаних з корупцією справах); 4) вирішення справи по суті шляхом ухвалення рішення (індивідуального правозастосовного акта) та його документальне оформлення; 5) забезпечення виконання ухваленого рішення.

7. Окреслено європейські стандарти реалізації механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією. Підтримано позицію, що просте наслідування зарубіжного досвіду має недостатній ефект, може створювати законодавчі суперечності, призводить до виникнення прогалин у регулюванні того чи іншого виду правовідносин. Зроблено висновок, що європейським країнам, що характеризуються високим економічним розвитком (Велика Британія, Федеративна республіка Німеччина) притаманні: протидія корупційним проявам в середовищі великого бізнесу та серед чиновників високого рангу; застосування переважно заходів виховного характеру до своїх громадян з метою недопущення корупції; формування негативного ставлення до даного явища в усіх сферах життя через навчальні та виховні заходи; спонукування до

нетерпимості та відповідного висвітлення (в окремих випадках повідомлення уповноважених органів) про всі випадки корупції; направлення основних зусиль перш за все на профілактику та недопущення корупції; залучення широкої громадськості для подолання проявів корупції в усіх сферах життя та на всіх рівнях, та громадського осуду таких вчинків. В країнах, які перебували у сфері впливу СРСР, чітко проявляється тенденція до використання все ще репресивного механізму протидії через те, що частина суспільства все ще лояльна до корупції. В таких державах окремих акцент робиться на: посилені як кримінальної, так і адміністративної відповідальності; системі обмежень до осіб, які вже були притягнуті до відповідальності за корупційні правопорушення; спробах запровадження винагороди за повідомлення про відомі факти корупційних вчинків; спрямуванні основних зусиль на боротьбу з уже вчиненими правопорушеннями.

8. Визначено перспективи удосконалення національного законодавства про адміністративну відповідальність у справах, пов'язаних з корупцією. Наголошено на значних позитивних зрушеннях, що відбулися в Україні протягом останніх років. Запропоновано створення вертикалі державних органів з чітко визначеними пріоритетами та повноваженнями в антикорупційній сфері. Запропоновано об'єднання у єдиний орган НАБУ та НАЗК, поєднавши таким чином наглядову та контрольну функції. Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру запропоновано реорганізувати, надавши їй повноваження щодо здійснення нагляду за додержанням законів під час провадження у всіх категоріях справ про корупційні та пов'язані із корупцією правопорушення.

Обґрунтовано необхідність розробки і прийняття Типової міжвідомчої інструкції «Про порядок здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією». Прийняття зазначеного нормативно-правового акта сприятиме провадженню у справах, дозволить розмежувати компетенцію уповноважених суб'єктів на різних етапах провадження та усуне прогалини щодо можливого уникнення юридичної відповідальності.

9. Висвітлено оптимізацію організаційних рівнів структури механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні. Запропоновано виокремити такі напрямки оптимізації: інформаційний, нормативний, інституційний, адміністративно-процедурний (управлінський) та адміністративно-правозастосовний напрям.

Оптимізацію запропоновано розглядати по вертикалі (як створення чіткої ієрархічної структури, яка б ефективно забезпечувала роботу адміністративно-правового механізму застосування законодавства про

адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією) та по горизонталі (як залучення широких суспільних верств, створення широкої інформаційної мережі тощо).

## СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

*Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації:*

1. Біленко О. А. Актуальні аспекти застосування законодавства України про адміністративну відповідальність за вчинення правопорушень, пов'язаних із корупцією. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017 № 3. С. 96–99.

2. Біленко О. А. Етапи розвитку національного законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. № 2. Том 2. С. 112–118.

3. Біленко О. А. Напрямки оптимізації механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні. *Юридична наука*. 2019. №1. С. 145–151.

4. Біленко О. А. Основні стадії механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні. *Юридична наука*. 2019. № 2. С. 133–140.

5. Біленко А. А. Опыт восточноевропейских стран-участниц Европейского Союза по противодействию коррупции. *Право и политика*. 2018. № 4. С. 156–161 (Киргизька Республіка).

6. Біленко О. А. Європейський досвід формування адміністративно-правових механізмів протидії корупції. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2019. № 6/3. Р. 151–156 (Словацька Республіка).

*Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:*

7. Біленко О. А. Проблемні питання застосування законодавства України про адміністративну відповідальність за вчинення правопорушень, пов'язаних з корупцією. *Сучасний стан і перспективи розвитку держави і права : матеріали VII Міжнар. наук. конф. студ., аспірантів та молодих вчених (Дніпропетровськ, 4-5.12.2015)*. Дніпропетровськ : ДНУ ім. Олеса Гончара, с. 89–91.

8. Біленко О.А. Проблемні питання при здійсненні проваджень у справах про адміністративні корупційні правопорушення. *Сучасний стан і перспективи розвитку держави і права : матеріали VIII Міжнар. наук. конф. студ., аспірантів та молодих вчених (Дніпро 2-3.12.2016)*. Дніпро : ДНУ ім. Олеса Гончара, с. 165–167.

9. Біленко О. А. Ознаки механізму застосування законодавства про

адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією. *Сучасні правові системи світу в умовах глобалізації: реалії та перспективи : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 9–10.03.2018)*. Київ : Центр правових наукових досліджень, 2018. С. 63–66.

10. Біленко О.А. Становлення механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні. *Теорія і практика сучасної юриспруденції : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 7–8.12.2018)*. Київ : Центр правових наукових досліджень, 2018. С. 77–80.

11. Біленко О.А. Деякі проблеми застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні. *Юридична наука України: історія, сучасність, майбутнє : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 1–2.11.2019)*. Харків : Східноукраїнська наукова юридична організація, 2019. С. 78–80.

12. Біленко О.А. До проблеми визначення сутності механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні. *Актуальні питання та проблеми правового регулювання суспільних відносин : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпро, 6–7.03.2020)*. Дніпро : ГО «Правовий світ», 2020. С. 60–64.

*Наукові праці, які додатково демонструють результати дисертації:*

13. Біленко О. А. Позитивний досвід роботи прокуратури Дніпропетровської області у сфері захисту інтересів держави у земельних відносинах. *Вісник прокуратури*. 2019. № 6. С. 57–66.

## АНОТАЦІЯ

**Біленко О.А. Адміністративно-правовий механізм застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні.** – *На правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Україна, Дніпро, 2021.

Дисертація являє собою дослідження сутності та особливостей механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні, а також розробленню науково-обґрунтованих пропозицій щодо його удосконалення.

Корупцію як транснаціональний феномен визначено як соціальне явище, яке широко розповсюджене у всьому світі і є характерним як для розвинутих держав, так і для тих держав, що розвиваються.

Генезу адміністративно-правового механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з

корупцією в Україні шляхом розкрито через етапи становлення відповідного механізму: дорегулятивного, початкового, розвиненого та сучасного.

Охарактеризовано сучасні наукові підходи до розуміння сутності адміністративно-правового механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні, як самостійного явища та як елементу механізму адміністративно-правового регулювання. Визначено поняття адміністративно-правового механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні.

Визначено поняття та особливості органічних складових механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні. Розкрито поняття і зміст функціональних складових механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні.

Надано характеристику стадій механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією, шляхом виокремлення п'яти стадій відповідного механізму.

Окреслено європейські стандарти реалізації механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією. Виявлено загальні особливості європейських країн, що характеризуються високим економічним розвитком (Об'єднане Королівство, Федеративна республіка Німеччина тощо) та країн, які перебували в сфері впливу СРСР (Латвійська Республіка, Республіка Польща тощо).

Обґрунтовано перспективи удосконалення національного законодавства про адміністративну відповідальність у справах, пов'язаних з корупцією.

Розглянуто оптимізацію організаційних складових механізму застосування законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні. Запропоновано виділяти наступні напрямки оптимізації: інформаційний, нормативний, інституційний, адміністративно-процедурний (управлінський) та адміністративно-правозастосовний напрям.

**Ключові слова:** *корупція, механізм застосування законодавства, ефективність механізму, складові механізму, зарубіжний досвід, оптимізація, перспективні напрямки.*

## SUMMARY

**Bilenko O. A. Administrative-legal mechanism of application of legislation on administrative liability for corruption in Ukraine. – *The Manuscript.***

Candidate's thesis of juridical science. Special subject 12.00.07 – Administrative Law and Procedure; The Financial Law; The Information Law. – Dnipropetrovs'k State University of Internal Affairs, Ukraine, Dnipro, 2021.

The thesis deals with research of the essence and peculiarities of the

mechanism of application of the legislation on administrative responsibility for offenses related to corruption in Ukraine, as well as to the development of scientifically substantiated proposals for its improvement.

Corruption as a transnational phenomenon is defined as a social phenomenon that is widespread throughout the world and is characteristic of both developed and developing countries.

The genesis of the administrative-legal mechanism of application of the legislation on administrative liability for offenses related to corruption in Ukraine is revealed through the stages of formation of the relevant mechanism: pre-regulatory, initial, developed and modern.

Modern scientific approaches to understanding the essence of the administrative-legal mechanism of application of the legislation on administrative liability for offenses related to corruption in Ukraine as an independent phenomenon and as an element of the mechanism of administrative-legal regulation are described. The concept of administrative-legal mechanism of application of the legislation on administrative liability for offenses related to corruption in Ukraine is defined.

The concepts and features of the organic components of the mechanism of application of the legislation on administrative liability for offenses related to corruption in Ukraine are defined. The concept and content of the functional components of the mechanism of application of the legislation on administrative liability for offenses related to corruption in Ukraine are revealed.

The stages of the mechanism of application of the legislation on administrative liability for corruption-related offenses are described by distinguishing five stages of the relevant mechanism.

European standards for the implementation of the mechanism of application of the legislation on administrative liability for corruption-related offenses are outlined. The general features of European countries characterized by high economic development (the United Kingdom, the Federal Republic of Germany, etc.) and countries that were under the influence of the USSR (Latvian Republic, the Republic of Poland, etc.) were identified.

Prospects for improving national legislation on administrative liability in corruption cases are substantiated.

The optimization of organizational components of the mechanism of application of the legislation on administrative liability for offenses related to corruption in Ukraine is considered. It is proposed to distinguish the following areas of optimization: information, regulatory, institutional, administrative-procedural (managerial) and administrative-law enforcement direction.

**Keywords:** *corruption, mechanism of application of legislation, efficiency of mechanism, components of mechanism, foreign experience, optimization, perspective directions.*